

For citation / Atf için:

KARADENİZ, G., ELDEMİR, E. Ş., IŞIK, E., YILMAZ, E. A., BAYDAR, İ. & TAŞATAR, N. S. (2024). Annelerin çocuklarına ilişkin sosyalleştirme hedeflerinin kullandıkları övgü türüne göre gösterdiği farklılıklar. *Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi – USBED* 6(11), 523-545. <https://doi.org/10.5281/zenodo.13907517>, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/usbed>

Annelerin çocuklarına ilişkin sosyalleştirme hedeflerinin kullandıkları övgü türüne göre gösterdiği farklılıklar

Differences in the types of praise used by mothers regarding their children's socialization goals

Gülçin KARADENİZ¹

Dr.; İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, 34764, İstanbul, Türkiye
E-mail: gkaradeniz@29mayis.edu.tr ORCID: 0000-0002-3315-8635

Emine Şeyda ELDEMİR

Öğrenci, İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Psikoloji. 34764, İstanbul, Türkiye
E-mail: eldemires19@29mayis.edu.tr ORCID: 0009-0009-1621-5149

Elif IŞIK

Öğrenci, İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji. 34764, İstanbul, Türkiye
E-mail: isik19@gmail.com ORCID: 0009-0003-3157-8876

Elisa Ay Yılmaz

Mezun, İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji. 34764, İstanbul, Türkiye
E-mail: yilmazea18@gmail.com ORCID: 0009-0001-7338-889X

İrem BAYDAR

Öğrenci, İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji. 34764, İstanbul, Türkiye
E-mail: baydari@gmail.com ORCID: 0000-0003-3634-2179

Nur Sema TAŞATAR

Öğrenci, İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji. 34764, İstanbul, Türkiye
E-mail: tasatarns19@gmail.com ORCID: 0009-0008-4183-1368

¹ Sorumlu yazar / Corresponding author

Makale Türü / Article Type:

Araştırma Makalesi / Research Article

Gönderilme Tarihi / Submission Date:

18 /08 /2024

Revizyon Tarihleri / Revision Dates:

18- 21/08/2024 (Editör r.); 05/09/2024 (Major r.)

Kabul Tarihi / Accepted Date:

08/10/2024

Etik Beyan / Ethics Statement

- ✓ Makale için İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi'nin 04.12.2023 tarih ve 2023/12-05 sayılı Etik Kurul Onay Belgesi bulunmaktadır.
- ✓ Ethics Committee Approval of the article given by İstanbul 29 Mayıs University's 04.12.2023 date and 2023/12-05 Document no.

Araştırmacıların çalışmaya katkısı / Researchers' contribution to the study

1. Yazarın katkısı: Makaleyi yazdı, verileri topladı ve sonuçları analiz etti/raporladı (%25).
Author contribution: Wrote the article, collected the data, and analyzed/reported the results (25%).
2. Yazarın katkısı: Makaleyi yazdı, verileri topladı ve sonuçları analiz etti/raporladı (%15).
Author contribution: Wrote the article, collected the data, and analyzed/reported the results (15%).
3. Yazarın katkısı: Makaleyi yazdı, verileri topladı ve sonuçları analiz etti/raporladı (%15).
Author contribution: Wrote the article, collected the data, and analyzed/reported the results (15%).
4. Yazarın katkısı: Makaleyi yazdı, verileri topladı ve sonuçları analiz etti/raporladı (%15).
Author contribution: Wrote the article, collected the data, and analyzed/reported the results (15%).
5. Yazarın katkısı: Makaleyi yazdı, verileri topladı ve sonuçları analiz etti/raporladı (%15).
Author contribution: Wrote the article, collected the data, and analyzed/reported the results (15%).
6. Yazarın katkısı: Makaleyi yazdı, verileri topladı ve sonuçları analiz etti/raporladı (%15).
Author contribution: Wrote the article, collected the data, and analyzed/reported the results (15%).

Çıkar çatışması / Conflict of interest

Yazar(lar) bu çalışmada olası bir çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

The author(s) declare(s) that there is no potential conflict of interest in this study.

Benzerlik / Similarity

Bu çalışma Turnitin programında taranmıştır. Nihai benzerlik oranı % 5'tir.

This study was scanned in the Turnitin program. The final similarity rate is 5%.

Annelerin çocuklarına ilişkin sosyalleştirme hedeflerinin kullandıkları övgü türüne göre gösterdiği farklılıklar

Öz

Bu araştırma, annelerin çocuklarına yönelik sosyalleştirme hedeflerinin kullandıkları övgü türüne göre farklılık gösterip göstermediğini incelemeyi amaçlamaktadır. İstanbul'da yaşayan okul öncesi dönemde çocuğu olan annelerin katılımıyla gerçekleştirilen çalışmada, betimsel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Ebeveynlerin sosyalleştirme hedefleri, çocuklarının sosyal beceriler, davranışlar, akademik başarı ve kişisel özellikler gibi alanlarda gelişimlerini sağlamayı hedeflemektedir. Övgü türleri arasında karşılaştırmalı övgü, çaba/süreç övgüsü, koşullu övgü, azalan övgü, yetenek övgüsü ve faydasız övgü bulunmaktadır. Bu çalışmada yetenek övgüsü, çaba övgüsü ve faydasız övgü türleri üzerinde durulmuştur. İstanbul'da yaşayan okul öncesi dönemde çocuğu olan 335 annenin katılımıyla gerçekleştirilen çalışmada, betimsel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Katılımcılara, sosyalleştirme hedeflerini belirlemeye yönelik ölçek uygulanmıştır ve kullandıkları övgü türlerini belirlemeye yönelik sorular sorulmuştur. Elde edilen veriler, istatistiksel analiz yöntemleriyle değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçları; başarı, problem çözme ve öz bakım gibi belirli durumlarda annelerin sosyalleştirme hedeflerinin kullandıkları övgü türleriyle anlamlı bir farklılaşma olduğu saptanmıştır. Sosyalleştirme hedeflerinin ve kullanılan övgü türlerinin çocukların motivasyonunu, özgüvenini ve genel gelişimini etkileyebileceği öne sürülmektedir. Alan yazından hareketle, özellikle çaba/süreç övgüsünün çocukların gelişen bir zihniyete sahip olmalarına katkıda bulunduğu, yetenek övgüsünün ise sabit bir zihniyet oluşturduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda, ebeveynlerin çocuklarına yönelik övgü türlerini bilinçli bir şekilde seçmelerinin önemi vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyalleştirme hedefleri, Övgü türleri, Yetenek övgüsü, Çaba övgüsü, Faydasız övgü

Differences in the types of praise used by mothers regarding their children's socialization goals

Abstract

This research aims to examine whether mothers' socialization goals towards their children vary based on the types of praise they employ. The research was carried out among mothers of preschool children living in Istanbul, employing a descriptive study approach. Parental socialization goals aim to foster their children's development in areas such as social skills, behaviors, academic achievement, and personal characteristics. Types of praise included comparative praise, effort/process praise, conditional praise, diminishing praise, ability praise, and empty praise. In this study, focused on ability praise, effort praise and useless praise types. The study involved 335 mothers with preschool-aged children in Istanbul, employing a descriptive research method. Participants completed a scale designed to assess their socialization goals and responded to questions aimed at identifying the types of praise they employed. The data were examined using statistical analysis techniques. The study's results revealed notable differences in mothers' socialization goals depending on the types of praise given contexts, such as achievement, problem-solving, and self-care. It is suggested that socialization goals and types of praise employed can influence children's motivation, self-confidence, and overall development. Drawing from the literature, effort/process praise is particularly thought to contribute to children developing a growth mindset, whereas ability praise may foster a fixed mindset. In this context, the importance of parents consciously selecting types of praise for their children is emphasized.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Parenting is a lifelong process that begins with spouses deciding to conceive and continues throughout their lives. Among the most comprehensive and understandable social relationships in child development are those within the family, especially the relationship with the mother. It is widely recognized that the relationships established in childhood play a crucial role in shaping psychological development. Socialization goals impact children's societal and personal development, aiding them in adopting societal values, expectations, and beliefs. Types of praise in the literature include comparative praise, effort/process praise, conditional praise, diminishing praise, ability praise, useless praise and non-contingent praise. This study examines whether mothers' socialization goals towards their children vary based on the type of praise they employ. It underscores the importance of understanding

different types of praise and their impact on children's motivation, self-esteem, and overall development. Understanding these dynamics can contribute to the development of effective parenting strategies that promote positive outcomes in children's development.

Conceptual and Theoretical Framework

Concepts

Key concepts in this study include socialization goals and types of praise. Socialization goals refer to the qualities parents value and wish to see in their children, such as social skills, academic achievement, and personal characteristics. These goals guide parents in their daily interactions with their children, influencing the methods they use to socialize their offspring. Types of praise include comparative praise, effort/process praise, conditional praise, diminishing praise, ability praise, and useless praise. Comparative praise involves comparing a child's performance to others, while effort/process praise focuses on the child's effort and strategies used. Conditional praise is given only when certain conditions are met, and diminishing praise reduces the child's accomplishments. Ability praise highlights the child's innate abilities, and useless praise is non-specific and lacks constructive feedback. Praise that the child does not know what he/she is receiving feedback about is also called useless praise. In this study, focused on talent praise, effort praise and useless praise types.

Literature Review

Previous research indicates that socialization goals significantly impact children's development. Hastings and Grusec (1998) suggest that parents aim to raise socially competent and value-congruent individuals by transmitting their societal values and expectations. Studies by Dweck (2002, 2015) and others have shown that different types of praise can either foster a fixed mindset or promote a growth mindset in children. Effort/process praise, for example, is linked to a growth mindset, while ability praise is associated with a fixed mindset.

Dweck's research (2006) on mindset theory underscores the profound impact of praise on children's beliefs about their intelligence and abilities. Children who receive effort/process praise are more likely to develop a growth mindset, believing that their abilities can be developed through hard work and perseverance. In contrast, children who receive ability praise are more likely to develop a fixed mindset, believing that their abilities are innate and unchangeable. This distinction is critical as it influences how children approach challenges, their resilience in the face of failure, and their overall motivation and achievement.

Other studies, such as those by Kamins and Dweck (1999), Mueller and Dweck (1998), and Pomerantz and Kempner (2013), further illustrate the effects of different types of praise on children's self-worth and coping mechanisms. For instance, Kamins and Dweck (1999) found that children who received ability praise (focused on their traits) were more likely to experience a decrease in self-esteem following failure compared to those who received process praise (focused on their efforts). Mueller and Dweck (1998) demonstrated that children praised for their intelligence were more likely to avoid challenging tasks and showed decreased performance after experiencing failure.

Method

This study explored the socialization attitudes of mothers with typically developing preschool-aged children and analyzed the types of praise they use to identify any differences. Descriptive research method was employed since the existing situation was described. The study group consisted of mothers (n=335) residing in Istanbul who have preschool-age children. For this study, a demographic information form created with expert opinions, a questionnaire to determine the type of parental praise, and a socialization goals scale were used.

Conclusion and Recommendations

This research investigated how mothers' socialization goals for their children differ based on the types of praise they use, highlighting how these goals influence praise strategies in areas like achievement, problem-solving, and self-care. For instance, mothers who employ ability praise when their children succeed tend to score significantly higher on socialization goal measures compared to those using other forms of praise. Similarly, when children demonstrate problem-solving skills, mothers using effort praise achieve higher scores in fostering motivation and

encouraging their children's efforts. Regarding self-care skills, mothers using ability praise also scored higher when their children exhibited such abilities compared to other mothers. These findings illustrate how mothers adapt their praise strategies based on their children's developmental achievements. Consequently, parents play a crucial role in fostering their children's confidence and achievements by consciously selecting praise strategies that enhance their independence and responsibility. In this regard, additional research is required to explore how the types of praise employed by parents can contribute to discovering their children's individual potentials and supporting their personal development.

Keywords: Socialization goals, Types of praise, Ability praise, Effort praise, Useless praise

GİRİŞ

Ebeveynlik, çiftlerin gebeliğe karar vermesiyle başlayan ve ömür boyu devam eden bir süreçtir (Bekmezci vd., 2016). Anne ve babanın çocuğun zihinsel, duygusal, fiziksel, sosyal ve ahlaki gelişimini desteklemek için sağladıkları ortam ile çocuk yetiştirmeye yönelik tutum ve davranışlarına ebeveynlik denir (Özkan vd., 2013). Ebeveynlerin amacı, çocuklarının toplumun değerlerini, beklentilerini ve inançlarını içselleştirmeleri, dış kontrol veya müdahale olmadan kabul etmelerini sağlamaktır (Grusec ve Goodnow, 1994). Çocuk gelişimindeki en kapsamlı ve anlaşılır sosyal ilişkiler, aile içi ilişkiler, özellikle anne ile olan ilişkiler ebeveynlikle ilişkilidir (Öngider, 2013). Anne ve çocuk arasındaki ilişki, çocuğun kişilik gelişiminin en önemli bileşenidir (Ersoy ve Şahin, 1999). Çocuk yetiştirme yaklaşımlarının sınıflandırılması ile ilgili araştırmalar incelendiğinde Symonds (1939) kabul etme/reddetme ve baskınlık/itaat olmak üzere iki boyutun varlığına işaret etmiştir. Sonraki çalışmalarda Baldwin (1955'den akt. Şanlı ve Öztürk, 2015) duygusal sıcaklık ve düşmanlık ile ayrılma ve bağlanma arasındaki ilişkiyi açıklamıştır. Sears ve ekibi (1957) sıcaklık ile izin vericilik arasındaki bağlantıları; Becker (1964) ise sıcaklık, düşmanlık ile kısıtlayıcılık ve izin vericilik arasındaki bağlantıları tespit etmiştir. Maccoby ve Martin (1983) ise tepkisellik ve talepkarlık boyutlarının varlığını belirtmişlerdir (Balaguru, 2004'den akt. Gürbüz, 2021).

Çocukluk döneminde kurulan ilişkilerin psikolojik gelişim açısından büyük önem taşıdığı bilinmektedir (Subaşı ve Kazan, 2020). Özdemir (2006), çocukların okul öncesi dönemde (2-6 yaş) sosyalleşme yönünden hızlandıkları bir aşamaya geçerek akranlarıyla kendi başına iletişime geçmeye çalışırken bir yandan da onları gözlemlemeye başladıklarını belirtmiştir. Çelik (2019), çocuğun sosyalleşmesini etkileyen unsurların başında aile geldiği için bu ortamdaki koşullar, söz ve davranışlar, söylemler, tavsiyeler vb. göz önünde bulundurulduğunda çocuğun gelecekteki sosyal hayatını doğrudan veya dolaylı etkilendiğini beklemektedir. Çeşitli girişimlerle çocuğun bir amaç benimsemesi suçluluk ya da ketlenme geliştirmeden bu amaç doğrultusunda ilerlemesi okul öncesi dönemin başarıyla tamamlandığını gösterir (Özdemir, 2012). Bu süreçte anne-babanın çocuğa cesaret vermesi ve tutarlı

davranması çocuğun daha sağlıklı bir şekilde sosyalleşebilmesine katkı sağlar (Ceylan, 2017). Bu durumda ebeveynin çocuğu üzerindeki etkisini göz önünde bulunduracak olursak çocuğun sosyalleşmesinin, ebeveyninin hedeflerine göre şekil alması olağan bir durumdur. Ebeveynlerin hedefleri arasında ise bilişsel tutum hedefleri, inanç hedefleri ve sosyalleştirme hedefleri bulunmaktadır. Bu bağlamda ebeveynin sosyalleştirme hedeflerini mercek altına almak gerekir.

Sosyalleştirme hedefleri, ebeveynlerin kıymet verdiği ve çocuklarında görmeyi arzuladıkları nitelikleri tanımlar (Durgel vd., 2009). Bu nedenle, ebeveynlerin davranışları ve çocuk yetiştirme hedeflerinin dikkate alınması gerekmektedir. Sosyalleştirme hedefleri, çocukların toplumsal ve kişisel gelişimlerine önemli derecede etkide bulunur ve bu hedefler; çocukların toplumun değerlerini, beklentilerini ve inançlarını benimsemelerini sağlar (Durgel ve Yağmurlu, 2014). Sosyalleştirme hedeflerinin belirlenmesinde çeşitli faktörlerin rol oynadığı görülmektedir. Araştırmalar, ebeveynlerin amaçlarının, değerlerinin ve uygulamalarının, kültürel değer yönelimleri ve sosyoekonomik statü tarafından şekillendirildiğini göstermektedir. Bu makrosistem değişkenlerinin, sosyalleştirme hedeflerini etkilediği gözlemlenmektedir. Sosyoekonomik farklılıklar söz konusu olduğunda, özellikle toplumcu kültürlerde sosyoekonomik statünün yükselmesiyle, bireyci kültürlerde ise düşük olmasıyla ilişkili olarak kültürel değerlerde değişimler yaşanabileceği veya her iki eğilimin bir arada bulunabileceği belirtilmektedir (Memet, 2010).

Ebeveynlerin sosyalleştirme hedefleri, çocuklarının toplumsal değerlere uygun sosyal beceriler ve davranışlar kazanmaları, akademik başarıya yönelik bilişsel beceriler geliştirmeleri, eleştirel düşünme, merak ve bağımsızlık gibi kişisel özellikler edinmelerini amaçlamaktadır (Memet, 2010). Hastings ve Grusec'e (1998) göre ebeveynler, toplumsal değerlerini ve bu bağlamda şekillenebilen beklentilerini çocuklarına aktararak toplumla uyumlu, sosyal olarak yetkin ve kendi değerlerine uygun bireyler yetiştirmeyi hedeflerler. Ebeveynler, çocukların sosyal becerilerini geliştirmeye çalışırken aynı zamanda onların benlik saygısını da inşa etmeye çabalarlar (Yurdakul, 2016). Sosyalleştirme hedefleri, ebeveynlerin değer verdikleri ve çocuklarında görmeyi arzu ettikleri nitelikleri ifade etmektedir (Hastings ve Grusec, 1998). Kuczynski (1984), ebeveyn hedeflerini uzun vadeli ve kısa vadeli olarak sınıflandırır. Bu sınıflandırmada, kısa vadeli sosyalleştirme hedefleri ebeveynlerin çocuklarından hemen sergilemelerini istedikleri davranışları kapsarken, uzun vadeli sosyalleştirme hedefleri ebeveynlerin çocuklarının farklı ortamlarda ve zamanlarda da sergilemelerini istedikleri davranışları içerir (Çıtlak vd., 2009).

Grusec ve Danyliuk (2014) tarafından yapılan çalışmaya göre, ebeveynlerin çocuklarına yönelik sosyalleştirme hedefleri, çocukların kişiliklerini, değerlerini ve davranışlarını biçimlendirme amacıyla çocuklarına nasıl rehberlik etmeyi planladıklarını yansıtmaktadır. Bu rehberlik süreci, anne-çocuk iletişimi ile şekillenmektedir. Özellikle ebeveynin kullandığı övgü türünün iletişim kanalında büyük rol oynayabileceği düşünülmektedir. Anne-babaların, çocuklarının istedikleri davranışları tekrarlamasını ve kendilerine memnun olduklarını söylemek için kullandıkları söz ve davranışlar, ebeveyn övgüsü olarak nitelendirilmektedir. Bu övgüler, çocuklara anne-babalarının sıcak ve duyarlı olduklarını hissettirmektedir (Karadeniz, 2023). Ebeveyn övgüsü, çocuğun davranışını ve kişilik gelişimini olumlu ya da olumsuz yönde etkilemektedir (Corpus ve Good, 2020). Övgünün, çocuğun özgüvenini artırarak, olumlu davranışları pekiştirme ve sosyal becerilerini geliştirme açısından rolü büyüktür (Karadeniz, 2023). Bu nedenle, çocuğun sağlıklı büyüme ve gelişmesi için ebeveynlerin övgüsü oldukça kritiktir. Ebeveyn hedefleri, hedefledikleri kişiye göre sınıflandırılmıştır (Hastings ve Grusec, 1998). Bu sınıflandırmaya göre, ebeveyn-merkezli, çocuk-merkezli ve ilişki-merkezli olmak üzere üç farklı ebeveyn hedefi tanımlanmıştır. Araştırmalar, ebeveynlerin sosyalleştirme hedeflerinin ebeveynlik davranışlarıyla tutarlı ve yakından ilişkili olduğunu göstermiştir (Çıtlak vd., 2009). Örneğin, ebeveyn-merkezli hedeflerin güç gösterisi içeren ebeveynlik davranışlarıyla olumlu şekilde ilişkilendirildiği, bunun karşılığında çocuk-merkezli hedeflerin ise sıcaklık ve sözel akıl yürütme temelli ebeveynlik davranışlarıyla ilişkili olduğu bulunmuştur (Hastings ve Grusec, 1998).

Davranışsal ekol perspektifine göre, övgü sosyal bir ödül olarak değerlendirilir ve olumlu bir etkiye sahiptir. İstenilen davranışların kazandırılması için, övgünün kullanımı teşvik edilir (Bolat, 2023). Ebeveyn övgüsü, ebeveynlerin çocuklarında arzu ettiği davranışları tekrarlaması ve çocuklarından duydukları memnuniyeti ifade etmek için ebeveynlerin sıcaklıklarını ve duyarlılıklarını söz ve davranışlarıyla hissettirmeleri olarak tanımlanmaktadır (Swenson vd., 2016). Ebeveynlerin çocuklarını övmelerinde olumlu geribildirim, kabul ve onay almaları ebeveynler tarafından sağlanan destek olarak kabul edilmektedir (Felson ve Zielinski, 1989). Övgü, kontrol edici bir şekilde sunulduğunda, motivasyonu azaltabilir. Ancak, çocuğun yeteneklerine yönelik geri bildirim verildiğinde, motivasyonu artırabilir (Bolat, 2023). Örneğin; bir çalışmada, çocuklara övgüde bulunulmuş ancak bu övgü, kontrol edici bir dil kullanılarak, yapmanız gerektiği gibi güzel yaptınız şeklinde ifade edilmiştir (Ryan, 1982). Benzer şekilde, sporcular için antrenörlerin kontrol edici bir dil kullanarak övgüde buldukları araştırmalarda, sporcuların motivasyonunun azaldığı gözlemlenmiştir (Carpentier ve Mageau, 2016). Diğer yandan çocuğun ne ile ilgili geri bildirim aldığını bilmediği övgüler de (harikasin!

muhteşemsin! vb. gibi sözcükler) faydasız övgü olarak adlandırılmaktadır (Karadeniz, 2023). Alan yazında (örn: Corpus ve Good, 2020; Zentall, 2009) iki övgü türüne dikkat çekmektedir. Bunlar çocuğun kişiliğine (yetenek övgüsü) veya gerçekleştirilen eyleme dayalı (çaba övgüsü) isimlendirilen geri bildirimlerdir (Karadeniz, 2023). Yeteneği övmek çocukları sabit bir zihniyete sokarken (yetenek sabittir ve sizde buna sahipsiniz), çabayı yani süreçteki aşamaları takdir etmek, çocukların geliştirmekte olan bir zihniyete sahip olmalarına yardımcı olmaktadır (Gunderson vd., 2017; Mueller ve Dweck 1998). Ayrıca övgünün hangi bağlamlarda dile getirildiği ve nasıl aktarıldığı da önemlidir. Dweck (2002, 2015) çocuklara verilen geri bildirim olumlu ya da olumsuz olmasının, geri bildirim türünden daha az önemli olduğunu belirtmektedir. Bu durum, geri bildirim çocuğun kişiliği mi yoksa çabası mı hakkında olduğu arasındaki farkın önemini vurgulamaktadır.

Karşılaştırmalı övgü bireyin farklı bir kişiyle kıyaslanarak ona yöneltilen ifadelerdir (Örneğin aferin ... dersten en yüksek notu alan üçüncü öğrencisin). Karşılaştırmalı övgü daha çok bireye eleştiri boyutunda yansımaktadır. Bireyin kardeşleri arasındaki rekabete, özsaygısını zedelemesine ve motivasyonunun düşmesine neden olmaktadır. Azalan övgü, çocuğa sunulan övgü düzeyinin zaman geçtikçe azaltılmasıdır. Bunun sebebi, bireyin daha yüksek özgüven düzeyinin olması, daha bağımsız ve bireyleşmesi için yol göstermesini sağlamaktır. Koşullu övgü ise belirli bir davranış veya başarıya bağlı olarak verilen övgüdür. Bu övgü türü belirli davranışları teşvik edebilir ancak samimiyetsiz algılanabilir ve özgüveni zayıflatabilir (Örneğin aferin odanı topladığın için sana izin veririm). Koşullu övgü, çocukların istenen sosyal davranışları tekrarlama ve kalıcı olmasını sağlamaktadır. Sosyalleşmeye önem veren anneler koşullu övgüyü daha çok kullanırken, sosyalleşmeye az önem veren anneler koşulsuz övgüyü daha çok kullanma eğilimindedir. Faydasız övgü ise somut bir temele dayanmayan, aşırı ve abartılı övgüdür. Bu övgü anlık bir hoşnutluk sağlayabilir ancak gerçekçi olmayan beklentiler oluşturabilir ve özgüveni zayıflatabilir (Örneğin sen dünyanın en güzel çocuğusun). Bu nedenle de çocuk ileride gerçek başarılarla ulaştığında tatmin duygusunda ve motivasyonunda eksiklikler meydana gelebilir. Faydasız övgü, çocuğun özgüvenini ve benlik saygısını geçici olarak artırabilir ancak uzun vadede çocuğun motivasyonunu düşürebilmektedir. Bu övgü türlerinin her biri, uygun şekilde kullanıldığında bireylerin motivasyonunu ve performansını artırmada önemli rol oynar ancak yanlış veya aşırı kullanım durumunda olumsuz sonuçlar doğurabilir (Lepper vd., 1973). Özetle alanyazında ebeveynlerin çocuklarına yönelik kullandıkları övgü türlerinin çocukların davranışlarını ve kişilik gelişimini olumlu veya olumsuz yönde etkilediği vurgulanmaktadır (Carpentier ve Mageau, 2016; Corpus ve Good,

2020; Felson ve Zielinski, 1989; Gunderson vd., 2017; Mueller ve Dweck, 1998; Ryan, 1982; Swenson vd., 2016; Zentall 2009).

Bu çalışmanın amacı, etkili ebeveynliği alana özgü ebeveynlik hedefleri ve sosyalleşme yaklaşımları çerçevesinde tartışmaktır. Alana özgü sosyalleşme yaklaşımına göre, ebeveyn-çocuk etkileşimleri ebeveynlerin hedeflerine ve çocuğun ihtiyaçlarına göre farklı alanlarda gerçekleşir. Her bir alan, çocuğun farklı bir ihtiyacını karşılar (koruma, disiplin, öğrenme, oyun, grup katılımı) ve bu ihtiyaca uygun ebeveyn uygulamaları ebeveynin öğretim tarzında kendini gösterir (Kuzucu, 2011). Etkili ebeveynliğin ortaya çıkması, ebeveynlerin hedefleri ile çocuğun ihtiyaçları arasındaki örtüşmeye bağlıdır. Ancak çocuklar pasif alıcılar değildir. Aynı ebeveynlik stilleri farklı çocuklar için farklı sonuçlar doğurabilir. Bu nedenle ebeveynlerin çocuğuna nasıl yaklaşacağını belirlerken cinsiyet, mizaç, yaş gibi çocuk özelliklerini dikkate almaları gerekmektedir (Demir, 2020). Dolayısıyla, annelerin sosyalleştirme hedefleri ve bu hedeflere ulaşmada kullandıkları övgü türleri, çocukların motivasyonu, özgüveni ve genel gelişiminde belirleyici bir faktör olmaktadır. Bu bağlamda araştırmanın problemi *annelerin sosyalleştirme hedefleri, kullandıkları övgü türüne göre bir farklılaşma göstermekte midir?* olarak belirlenmiştir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırmada var olan bir durum betimlendiği için betimsel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Betimsel araştırma, bir durumu açıklamak, belirli kriterlere göre değerlendirmeler yapmak ve potansiyel ilişkileri belirlemek için kullanılan bir araştırma yöntemidir (Karasar, 2007).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, İstanbul'da yaşayan okul öncesi dönemde çocuğu olan anneler (n= 335) oluşturmaktadır. Çalışma grubuna kartopu yöntemi ile ulaşılmıştır. Kartopu yöntemi araştırmacılardan birinin İstanbul'da bulunan bir anaokulunda "Çocukla İletişim" başlıklı semineri sonrasında başlatılmıştır. Seminerin bitiminde çalışma tanıtılmış ve katılmak isteyen velilere QR kodu okutturulmuştur. Katılımcılara bu yöntem açıklanmış, çalışmanın linkini okul öncesi çocuğu olan ebeveynlerle paylaşımlarının önemi hatırlatılmıştır. Katılımcı sayısı 352'de sabitlendiği için veri toplama işlemi sonlandırılmıştır. Ölçekleri tamamlanmayan 17 veri çalışma dışı bırakılmıştır. Çalışma grubunun demografik özelliklerini belirleyen aşağıda sunulmuştur (Tablo 1).

Tablo 1. Çalışma Grubunun Demografik Özellikleri

Değişken		Frekans	Yüzde
Öğrenim Düzeyi	Okur-Yazar	1	0,3
	İlk-Ortaokul	32	9,6
	Lise	65	19,4
	Ön lisans	50	14,9
	Lisans	138	41,2
	Lisansüstü	49	14,6
	Toplam	335	100,0
İş statüsü	Ev hanımı	194	57,9
	Çalışıyor, mavi yakalı çalışan	25	7,5
	Çalışıyor, beyaz yakalı çalışan	95	28,4
	Çalışıyor, beyaz yakalı yönetici	21	6,3
	Toplam	335	100,0
Sosyo-ekonomik durumu	Geliri giderinden az	42	12,5
	Geliri giderine denk	226	67,5
	Geliri giderinden çok	67	20,0
	Toplam	335	100,0
Çocuk Sayısı	1	130	38,8
	2	142	42,4
	3	51	15,2
	4	12	3,6
	Toplam	335	100,0
Kronik Hastalık	Evet	309	92,2
	Hayır	26	7,8
	Toplam	335	100,0
Anne yaş ort: 35,12	Yaş aralığı: 22-62		

Araştırma İzni ve Veri Toplama Araçları

Bu araştırma, İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'nun 2023/12-05 numaralı kararı ile onaylanmıştır. Bu çalışmada uzman görüşü alınarak oluşturulan demografik bilgi formu, ebeveyn övgüsünün türünün belirlenmesine yönelik soru formu ve sosyalleştirme hedefleri ölçeği kullanılmıştır.

Demografik Bilgi Formu: Bu form literatürün taranmasının ve uzman görüşünün alınmasının ardından hazırlanan sekiz soru bulunmaktadır. Bunlar; cinsiyet, doğum yılı, sosyoekonomik düzey, yaş, iş durumu ile ilgili sorulardan oluşmaktadır.

Ebeveyn Övgüsünün Türünün Belirlenmesini Amaçlayan Sorular: Annelerin çocuklarına karşı hangi tür övgüye başvurduğu, bu övgülerin içeriği ve türünü belirlemek amacıyla ...'in (2023) hazırladığı sorulara başvurulmuştur. Sorular uzman görüşü alınarak hazırlanmıştır. Hazırlanan açık uçlu sorular:

1. Çocuğunuz sorumluluklarını yerine getirdiğinde (yatağını topladığında, oyuncaklarını topladığında, yemeğin hazırlanmasına yardımcı olduğunda vb. durumlarda) ona ne dersiniz?
2. Çocuğunuz önemseydiği ya da ona ait bir eşyayı yiyeceğini/ oyuncaklarını paylaştığında ona ne dersiniz?
3. Çocuğunuz öz bakımını tek başına yürüttüğünde (örneğin giysilerini kendisi seçip giyip yerine koyduğunda, dişlerini fırçaladığında, yemeğini yediğinde vb.) ona ne dersiniz?
4. Çocuğunuz başarılı olduğu durumlarda (maçı kazandığında, iyi bir not aldığında, vb. durumlarda) ona ne dersiniz?
5. Çocuğunuz bir problemi (soru/bulmaca vb.) çözdüğünde ona ne dersiniz?
6. Çocuğunuz size bir çalışmasını (resmini/ yaptığı bir oyuncak vb.) gösterdiğinde ona ne dersiniz?
7. Çocuğunuz saldırgan davranışlarla karşılaşmış ve üstesinden gelmeye yönelik tavır sergilediğinde (Başkalarına yardım etme, uzlaşma, öfkeyi kontrol etme, haklarını savunma, alayla başa çıkma ve kavgadan kaçınma gibi vb.) ona ne dersiniz?
8. Çocuğunuz üzüldüğü bir olay karşısında iyi bir duruş sergilediğinde onu nasıl översiniz?
9. Çocuğunuz dışarı çıkmak/ okula gitmek için hazırlandığında ona en çok ne dersiniz?

Gelen cevaplar ilk olarak övgü, eleştiri ve basit geri bildirimler şeklinde gruplanmıştır. Övgü geri bildirimleri ise türlerine (çaba övgüsü, yetenek övgüsü, faydasız övgü, koşullu övgü vb.) göre gruplara ayrılarak analizlere dahil edilmiştir.

Sorular hazırlanmadan önce tüm araştırmacılar ebeveyn övgüsü başlıklı eğitime katılmışlar ve övgü türleri arasındaki farklılıklar hakkında bilgilendirilmişlerdir. Çalışma daha önceki araştırmalarda kullanıldığı üzere verilen cevapların içerik açısından hangi övgü türünü yansıttığına göre gruplanarak yürütülmüştür. Önce veriler SPSS'e gelen ham halleri ile aktarılmış daha sonra iki araştırmacı verileri övgü, eleştiri ve basit geri bildirim şeklinde gruplamıştır. Daha sonra tüm araştırmacılar tarafından bu gruplamanın sağlanması yapılmıştır. İkinci aşamada yine iki araştırmacı övgü türünde cevap verenlerin verilerini çaba övgüsü, yetenek övgüsü, faydasız övgü, koşullu övgü vb. gruplara ayırmıştır. Diğer araştırmacılarla tüm gruplamalar gözden geçirilmiş ve analize hazır hale getirilmiştir. Bu noktada hem fikir olunamayan cevaplarda uzman görüşüne başvurulmuştur.

Sosyalleştirme Hedefleri Ölçeği (SHÖ): Bu ölçek, annelerin çocukları üzerindeki sosyalleştirme hedeflerinin düzeyini, içeriğini ve hangi hedeflere yönelik olduğu konusunda fikir oluşturması amacıyla hazırlanmıştır. Kumru, Sayıl ve Yağmurlu (2008) tarafından geliştirilen ölçek yedi maddeden oluşmaktadır ve likert tipi bir ölçektir. Bu çalışmada, Benlik Gelişimine Dair Hedefler alt ölçeğinin iç güvenirlik değeri (Cronbach alfa) 0,62 olarak bulunurken, Aile Odaklı Hedefler alt boyutuna ait güvenirlik değeri ise 0,76 olarak saptanmıştır. Ölçeğin genel örnekleme Cronbach alfa değeri ise 0,67'dir. Ölçeğin iç tutarlığının düşük olmasının sebebi az sayıda madde içermesi olarak açıklanmaktadır (Chao, 2000).

Mevcut çalışma için Benlik Gelişimine Dair Hedefler alt ölçeğinin iç güvenirlik değeri 0,73 ile Odaklı Hedefler alt boyutunun iç güvenirlik değeri ise 0,70 olarak saptanmıştır. Ölçeğin genel örnekleme Cronbach alfa değeri ise 0,70'dir. Bu çalışmada ölçek toplam puan üzerinden ele alınmıştır.

BULGULAR

Sosyalleştirme Hedefleri Ölçeği'ne ait betimsel istatistikler Tablo 2'de sunulmaktadır.

Tablo 2. *Sosyalleştirme Hedefleri Ölçeği'ne (SHÖ) Ait Betimsel Analiz*

Ölçek	N	Min.	Max.	\bar{X}	S.S.
SHÖ Toplam Puan	335	16,00	34,00	30,11	2,98
SHÖ Benlik Gelişimi		5,00	20,00	18,51	1,83
SHÖ Aileye Yönelik Sosyalleştirme Hedefleri		5,00	14,00	11,59	2,08

Annelerin çocuklarıyla iletişimlerinde sırasında kullanmayı tercih ettikleri övgü türüne yönelik bulgular Tablo 3'te sunulmuştur. Katılımcıların "Çocuğunuz sorumluluklarını yerine getirdiğinde (yatağını topladığında, oyuncaklarını topladığında, yemeğin hazırlanmasına yardımcı olduğunda vb. durumlarda) ona ne dersiniz?" sorusuna verdikleri cevabın %55,2 (n=185) faydasız övgüde bulunduğu, %0,3 (n=1) ise cevap vermediği saptanmıştır. "Çocuğunuz önemseydiği ya da ona ait bir eşyayı yiyeceğini/oyuncağını paylaştığında ona ne dersiniz?" sorusuna verilen cevabın %83,3 (n=279) faydasız övgüde bulunduğu, %6 (n=2) ise çaba övgüsü ve yok olarak ifade ettikleri vurgulanmıştır. "Çocuğunuz öz bakımını tek başına yürüttüğünde (örn: giysilerini kendisi seçip giyip yerine koyduğunda, dişlerini fırçaladığında, yemeğini yediğinde vb.) ona ne dersiniz?" sorusuna verilen yanıtın %43,6 (n=146) yetenek övgüsünde bulunduğu, %1,8 (n=6) ise yok olarak ifade ettikleri saptanmıştır. "Çocuğunuz başarılı olduğu durumlarda (maçı kazandığında, iyi bir not aldığına, vb. durumlarda) ona ne dersiniz?" sorusuna verilen cevabın %47,5 (n=159) çaba övgüsünde buldukları, %0,3 (n=1) cevap vermediği vurgulanmıştır. "Çocuğunuz bir problemi (soru/bulmaca vb.) çözdüğünde ona ne dersiniz?" sorusuna verilen yanıtın %69,3 (n=232) yetenek övgüsünde buldukları, %6'sı (n=2) cevap vermediği saptanmıştır. "Çocuğunuz size bir çalışmasını (resmini/ yaptığı bir oyuncağı vb.) gösterdiğinde ona ne dersiniz?" sorusuna verilen cevabın %49,3 (n=165) faydasız övgüde buldukları, %0,3 (n=1) cevap vermediği vurgulanmıştır. "Çocuğunuz saldırgan davranışlarla karşılaşmış üstesinden gelmeye yönelik tavır sergilediğinde (Başkalarına yardım etme, uzlaşma, öfkeyi kontrol etme, haklarını savunma, alayla başa çıkma ve kavgadan kaçınma gibi vb.) ona ne dersiniz?" sorusuna verilen yanıtın %65,7 (n=220) yetenek övgüsünde buldukları, %0,3 (n=1) cevap vermediği, %0,3 (n=1) yok olarak saptanmıştır. "Çocuğunuz üzüldüğü bir olay karşısında iyi bir duruş sergilediğinde onu nasıl

översiniz?” sorusuna verilen cevabın %67,2 (n=225) yetenek övgüsünde buldukları, %0,3 (n=1) cevap vermediği vurgulanmıştır. “Çocuğunuz dışarı çıkmak/ okula gitmek için hazırlandığında ona en çok ne dersiniz?” sorusuna verilen yanıtın %79,1 (n=265) faydasız övgüde buldukları, %0,3 (n=1) yetenek övgüsünü ifade ettikleri bulgusuna ulaşılmıştır. (Tablo 3).

Tablo 3. Annelerin Kullandıkları Övgü Türülerinin Dağılımı

Ebeveynlerin Geri Bildirim Verdikleri Konu	Övgü Türü	Frekans	Yüzde
Sorumluluk	Çaba övgüsü	107	31,9
	Yetenek övgüsü	2	0,6
	Faydasız övgü	185	55,2
	Basit geri bildirim	32	9,6
	Cevap vermiyor	1	,3
	Yok	8	2,4
	Toplam	335	100
Paylaşma	Çaba övgüsü	2	0,6
	Yetenek övgüsü	5	1,5
	Faydasız övgü	279	83,3
	Basit geri bildirim	43	12,8
	Cevap vermiyor	4	1,2
	Yok	2	0,6
	Toplam	335	100
Öz bakım	Çaba övgüsü	56	16,7
	Yetenek övgüsü	146	43,6
	Faydasız övgü	96	28,7
	Basit geri bildirim	22	6,6
	Cevap vermiyor	9	2,7
	Yok	6	1,8
	Toplam	335	100
Başarı	Çaba övgüsü	159	47,5
	Yetenek övgüsü	25	7,5
	Faydasız övgü	123	36,7
	Basit geri bildirim	16	4,8
	Cevap vermiyor	1	,3
	Yok	11	3,3
	Toplam	335	100
Çalışma-etkinlik	Çaba övgüsü	25	7,5
	Yetenek övgüsü	133	39,7
	Faydasız övgü	165	49,3
	Basit geri bildirim	7	2,1
	Cevap vermiyor	1	,3
	Yok	4	1,2
	Toplam	335	100
Problem çözme	Çaba övgüsü	32	9,6
	Yetenek övgüsü	232	69,3
	Faydasız övgü	30	9,0
	Basit geri bildirim	30	9,0
	Cevap vermiyor	2	0,6
	Yok	9	2,7

Tablo 3. Devam

Ebeveynlerin Geri Bildirim Verdikleri Konu	Övgü Türü	Frekans	Yüzde
Hazırlanma	Çaba övgüsü	4	1,2
	Yetenek övgüsü	1	0,3
	Faydasız övgü	265	79,1
	Basit geri bildirim	38	11,3
	Cevap vermiyor	17	5,1
	Yok	9	2,7
	Toplam	335	100
Saldırgan davranışı yönetme	Çaba övgüsü	2	0,6
	Yetenek övgüsü	220	65,7
	Faydasız övgü	86	25,7
	Basit geri bildirim	11	3,3
	Cevap vermiyor	1	0,3
	Yok	14	4,2
	Toplam	335	100
Üzüldeği konular	Çaba övgüsü	3	0,9
	Yetenek övgüsü	225	67,2
	Faydasız övgü	9	2,7
	Basit geri bildirim	81	24,2
	Cevap vermiyor	1	0,3
	Yok	16	4,8
	Toplam	335	100

Annelerin sosyalleştirme hedeflerinin çocukları başarılı olduğu durumlarda verdikleri övgü türüne göre gösterdiği farklılıkların analiz edildiği Kruskal-Wallis Testi sonuçları Tablo 4’de sunulmaktadır. Test sonuçlarına göre, SHÖ puanlarının annelerin çocukları başarılı olduğu durumlarda verdikleri övgü türüne bağlı olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0,05$) (Tablo 4).

Tablo 4. Annelerin Sosyalleştirme Hedeflerinin Çocukları Başarılı Olduğu Durumlarda Verdikleri Övgü Türüne Göre Gösterdiği Farklılıklar

Değişken	Övgü Türleri	N	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	p
Çocuğunuz başarılı olduğu durumlarda (maçı kazandığında, iyi bir not aldığıında, vb. durumlarda) ona ne dersiniz?	Çaba Övgüsü	159	143,53	2	30,1	,026
	Yetenek Övgüsü	25	139,10			
	Faydasız Övgü	123	170,57			
	Toplam	307				

SHÖ puanlarının annelerin çocuklarına öz bakım konusunda verdikleri övgü türlerine göre farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan Kruskal-Wallis testi sonuçlarına göre anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p<0,05$) (Tablo 5).

Tablo 5. *Annelerin Sosyalleştirme Hedeflerinin Çocukları Özbakımlarını Yerine Getirdiğinde Verdikleri Övgü Türüne Göre Gösterdiği Farklılıklar*

Değişken	Övgü Türleri	N	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	p
Çocuğunuz öz bakımını tek başına yürüttüğünde (örn: giysilerini kendisi seçip giyip yerine koyduğunda, dişlerini fırçaladığında, yemeğini yediğinde vb.) ona ne dersiniz?	Çaba Övgüsü	56	119,54	2	30,11	,013
	Yetenek Övgüsü	146	158,73			
	Faydasız Övgü	96	152,94			
	Toplam	298				

SHÖ puanlarının annelerin çocuklarına bir problemi çözdüklerinde verdikleri övgü türüne göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan Kruskal-Wallis Testi sonucunda anlamlı bir farklılaşma tespit edilmiştir ($p < 0,01$) (Tablo 6).

Tablo 6. *Annelerin Sosyalleştirme Hedeflerinin Çocukları Bir Problemi Çözdüklerinde Kullandıkları Övgü Türüne Göre Gösterdiği Farklılıklar*

Değişken	Övgü Türleri	N	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	p		
Çocuğunuz bir problemi (soru/bulmaca vb.) çözdüğünde ona ne dersiniz?	Çaba Övgüsü	32	119,39	2	30,11	,007		
	Yetenek Övgüsü						232	155,47
	Faydasız Övgü						30	115,88
	Toplam						294	

SHÖ puanları annelerin çocukları sorumluluklarını yerine getirdiğinde, önemseydiği ya da kendisine ait bir eşyayı paylaştığında, çalışmasını-etkinliğini annesine gösterdiğinde, saldırgan davranışlar ile karşılaşmış başa çıkmaya yönelik beceriler sergilediğinde, dışarı çıkmak için hazırlandığında ve üzüldüğü bir olay karşısında iyi bir duruş sergilediğinde verdikleri övgü türüne göre anlamlı bir farklılaşma göstermemiştir ($p > .05$).

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Annelerin sosyalleştirme hedeflerinin, çocuklarının davranışlarını yönlendirme ve istenilen sosyal becerileri kazandırma amacı taşıdığı öngörülmektedir. Bu hedeflerin, ebeveynlerin çocuklarına yönelik yaklaşımlarını ve övgü stratejilerini etkilediği düşünülmektedir. Hastings ve Grusec (1998) tarafından yapılan araştırma, ebeveynlerin sosyalleştirme hedeflerinin, ebeveynlik davranışlarıyla uyumlu olduğunu ortaya koymuştur. Bu çalışma, annelerin çocuklarına yönelik sosyalleştirme hedeflerinin kullandıkları övgü türüne göre farklılık gösterip göstermediğini inceleyerek, ebeveynlerin çocuklarının gelişimini destekleyecek en etkili övgü türlerini belirlemelerine yardımcı olmayı amaçlamaktadır.

Bu çalışmada, çocukları problem çözme davranışı sergilediğinde yetenek övgüsü yapan annelerin sosyalleştirme hedeflerinin, çaba ve faydasız övgü yapanlardan daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bulguları destekler nitelikte olan çalışmalara göre yeteneği övmek çocukları kalıpsal bir zihniyete sokar ve davranışın sürekliliğini sağlar. Çocuk yapması gereken davranışın bu olduğu algısına kapılır (Gunderson vd., 2017; Mueller ve Dweck 1998). Bu çalışmada sosyalleştirme hedefleri yüksek annelerin işe karşı devamlılığı artırmak ve en hızlı olarak davranışı sürdürme durumunu devam ettirmek için yetenek övgüsünü daha çok kullandıkları düşünülmektedir.

Annelerin o işe karşı devamlılığını artırmak ve en hızlı olarak davranışı sürdürme durumunu devam ettirmek için yetenek övgüsünü daha çok kullandıkları düşünülmektedir. Çocukları başarılı olduklarında çaba övgüsünü kullanan annelerin sosyalleştirme hedeflerinin, yetenek ve faydasız övgü yapanlardan daha yüksek olduğu saptanmıştır. Çaba övgüsü sürece işaret etmesi nedeni ile çocukları gelişen bir zihniyete sokmaya yardımcı olur. Bu sayede çocukların algılarında esneklik olması sağlanarak farklı alanlarda başarılarının artması hedeflenmektedir (Gunderson vd., 2017; Mueller ve Dweck 1998). Mevcut çalışmanın bulgularında daha ziyade çabaya vurgu yapılmasının kültürümüzün başarı odaklı bir toplum olması ve buna önem verilmesinden dolayı olduğu düşünülmektedir (Kasımoğlu vd., 2022). Çaba övgüsünü kullanan anneler, çocuklarının hedeflerine ulaşmalarını ve hayatta istediklerini elde etmeleri için onları teşvik ederler (Mueller ve Dweck, 1998).

Mevcut bulgular çocuklarının öz bakım becerilerine dair yetenek övgüsü kullanan annelerin sosyalleştirme hedeflerinin, çaba ve faydasız övgü kullananlardan daha yüksek olduğunu göstermiştir. Bulgular alan yazında öz bakım becerilerine dair çaba övgüsü yapılması gerektiği vurgusu ile örtüşmemektedir. Ancak Bolat (2023) çalışmasında becerilerini takdir gören çocukların motivasyonun da daha yüksek olacağına ve bu durumun çocukların daha fazla çaba sarf etmelerini teşvik edeceğine vurgu yapmaktadır. Çalışmaya katılan annelerin çocuklarının özgüvenlerini artırmak için yetenek övgüsü kullandıkları düşünülmektedir. Günümüzde sosyal medya gibi birçok kaynakta benlik gelişimi ve öz güven konuları gündemdedir ve önemi vurgulanmaktadır. Çalışmaya ait bu bulgu araştırmacılar tarafından annelerin, yetenek övgüsünü kullanarak çocuklarının özgüvenlerini destekleme çabası olarak değerlendirilmiştir.

Annelerin sosyalleştirme hedeflerinin araştırmacının diğer sorularında ise anlamlı bir farklılaşma göstermediği bulgulanmıştır.

Bu çalışmada annelerin sosyalleştirme hedeflerinin çocuklarına karşı kullandıkları övgü türlerine göre gösterdiği farklılıklar ele alınmıştır. İlk olarak belirlenen becerilerde annelerin

sorulara verdikleri cevaplar övgü, eleştiri ve basit bildirim olarak gruplara ayrılmış ve çalışmada sadece övgü türüne giren cevaplar analize alınmıştır. Verilen övgü türüne ait içerikler incelendiğinde annelerin konu ne olursa olsun ağırlıklı olarak faydasız övgü kullandıkları dikkat çekmektedir. Faydasız övgülerin (örneğin, harikasin, çok iyisin vb.) çocukların kısa vadede özgüvenini artırmakla birlikte, uzun vadede içsel motivasyonlarını azaltabileceği ve gerçek başarılar karşısında tatmin duygularını olumsuz etkileyebileceği belirtilmiştir. Lepper, Greene ve Nisbett (1973) aşırı ve yanlış kullanılan övgülerin olumsuz sonuçlar doğurabileceğini vurgulamaktadır. Alan yazın incelendiğinde faydasız övgü kullanmayı tercih eden annelerin depresyon, umutsuzluk ve düşük benlik saygısı yaşayabildiklerine de dikkat çekilmektedir (Baumrind, 1991; Dunn ve Mounts, 1994; Nolen-Hoeksema ve Girgus, 2001). Bulgular, annelerin benlik saygılarının düşük olabileceğini ve bu nedenle, çocuklarının değerli ve sevildiğini hissetmelerini sağlamak için abartılı veya gerçek dışı övgüler kullanabileceğini düşündürmüştür. Bazı anneler ise, çocuklarının kusursuz ve mükemmel olmasını bekleyebilirler. Bu nedenle, çocuklarının hatalarını veya eksikliklerini görmezden gelmek için faydasız övgüye başvurabilirler. Bazı annelerin de çocuklarının değerli ve başarılı olduğunu göstermek için faydasız övgüyü tercih ettikleri düşünülmektedir. Tüm bunların yanı sıra anneler faydasız övgünün çocukları üzerindeki olumsuz etkilerinin farkında olmayabilirler. Bu nedenle, çocuklarını motive etmek ve onların benlik saygısını geliştirmek için faydasız övgüye başvurabilirler. Çalışmada annelerin SHÖ puanlarının çocuklarının başarılı olduğu durumlarda kullandıkları övgü türüne göre bir farklılaşma gösterdiği saptanmıştır. Mevcut çalışma grubunda faydasız övgü kullanan annelerin sosyalleştirme hedefleri yetenek övgüsü kullanan annelerden daha yüksektir. Kültürün sosyalleştirme hedefleri üzerindeki etkisi büyüktür (Li, Costanzo ve Putallaz, 2010). Farklı kültürlerde yürütülen çalışmalar ebeveynlerin çocuklarının başarılarını onların yeteneklerine vurgu yaparak övgüleri bildirilmektedir (Chiu ve Zhu, 2009; Markus ve Kitayama, 1991). Başarılı ve mükemmel bir çocuk yetiştirmek isteyen annelerin, yetenek ve başarının övgüsüne daha fazla yer verdikleri bildirilmektedir. Bu tür anneler, çocuklarının akademik başarılarını, sportif becerilerini ve diğer alanlardaki yeteneklerini öven övgüler kullanabilirler. Sınırlı sayıdaki çalışmaların sonuçları mevcut çalışmanın sonuçlarından farklıdır. Gunderson ve arkadaşları (2013) ebeveynlerin çocuklarının başarısızlıklarını yetenek eksikliğine bağladıklarına dikkat çekmektedir. Bu çalışmaya katılan annelerin çocuklarını yeterince başarılı bulmadığı düşünülebilir. Bazen anneler, çocuklarının gerçek yetenek ve becerilerinden daha yüksek bir başarı seviyesini övdüklerinde, bu övgü faydasız hale gelir. Çocuklar, annelerinin samimi olmadığını anlayabilir ve benlik saygıları olumsuz etkilenebilir. Dweck ve Yeager (2012) çalışmalarında, övgünün çocukların gelişimi üzerinde belirgin bir rol

oynadığı sonucuna ulaşmışlardır. Büyüyen zihniyet geliştirmek için sürece ve çabaya yönelik övgü yapılmasını önermektedirler. Bu övgü türünün, çocukların daha motive, daha dayanıklı ve daha başarılı olmalarına yardımcı olacağı bulgulanmıştır. Çaba övgüsünün tercih edilmemesinin nedeninin ise bu övgü türünün bireyleşmeyi desteklemesi olabileceğidir. Kültürün dile direkt etkisi ile annelerinin de 'harikasın', 'süpersin' geri bildirimleri daha sık tercih edebildiği düşünülmektedir.

Annelerin SHÖ puanlarının çocuklarının öz bakım becerileri sergilediklerinde verdikleri övgü türüne göre anlamlı bir farklılaşma gösterdiği saptanmıştır. Yetenek övgüsünü kullanan annelerin sosyalleştirme hedefleri çaba övgüsü kullanan annelerden daha yüksektir. Sosyalleştirme hedefleri ebeveynlerin çocuklarında görmek istedikleri özellikler olarak da tanımlanmaktadır. Öz bakım becerileri de bu yönüyle sosyalleştirme hedeflerinden etkilenmektedir. Anneler, çocuklarına model olarak, talimatlar vererek, geri bildirimde bulunarak ve onları teşvik ederek öz bakım becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilirler (Egeland ve Katz, 1989; Koester, Kupke ve Holt-Lunstad, 2010). Özellikle ne tür geri bildirimlerde buldukları çocukların benlik inşaları için önemlidir. Anneler, çocuklarının benlik saygısını geliştirmek ve onları motive etmek için övgü kullanabilirler. Ancak, çocuklar gerçek yetenek ve becerilerinden daha yüksek bir başarı seviyesini övdüklerinde, bu övgü faydasız hale gelir. Mueller ve Dweck'in (1998) çalışması, yetenek övgüsünün çocukların çaba yerine yeteneklerine odaklanmasına yol açarak öğrenme motivasyonlarını azalttığına dikkat çekmektedir. Alan yazın incelendiğinde çocuğunun benlik saygısının gelişmesini ve kendine güvenmesini isteyen annelerin iletişim sırasında çaba, kişilik ve değerlere yönelik övgü içeriklerine daha fazla yer verdikleri bildirilmektedir (Dunn ve Mounts, 1994; Egeland ve Katz, 1989; Grolnick ve Ryan, 1999; Pomerantz ve Kempner, 2013). Bu çalışmada annelerin çocuklarının benlik saygısını geliştirmek ve onları motive etmek için faydasız övgü kullandıkları düşünülmektedir. Ancak çocuklar, annelerinin samimi olmadığını anlayabilir ve bu da benlik saygılarını olumsuz etkileyebilir. Bazı annelerin ise, çocuklarına olumsuz eleştirilerde bulunmaktan kaçınmak için faydasız övgü kullanabilecekleri düşünülmüştür. Bu durum da çocukların hatalarından ders almalarını engelleyebileceği ve gerçekçi bir benlik algısı geliştirmelerini zorlaştıracığı unutulmamalıdır. Özellikle çaba övgüsünün çocukların içsel motivasyonunu artırmada ve uzun vadede daha kalıcı başarılar elde etmelerinde önemli bir rol oynadığı belirtilmiştir. Corpus ve Good (2020) tarafından yapılan çalışmada çaba övgüsünün çocukların öğrenmeye olan ilgisini artırdığı sonucuna varılmıştır.

Annelerin SHÖ puanlarının çocuklarının problem çözme becerileri sergilediklerinde verdikleri övgü türüne göre anlamlı bir farklılaşma gösterdiği saptanmıştır. Yetenek övgüsü kullanan

annelerin sosyalleştirme hedefleri faydasız övgü kullanan annelerden daha yüksektir. Sosyalleştirme hedeflerinin temelinde en büyük vurgunun kültürle yapılmasıyla birlikte annelerin çocuklarına bağımsızlığı nasıl teşvik ettiği önemli bir konu olarak ele alınmalıdır. Bağımsızlığın teşviki için çocukların kendi başlarına problem çözme, karar verme ve sorumluluk alma gibi becerilerini geliştirmelerini nasıl desteklediği belirleyici olarak görülmektedir (Nolen-Hoeksema ve Girgus, 2001). Ebeveynlerin sosyalleştirme hedeflerinde kontrolü nasıl sağladıkları ve izin verici oluşları ya da tam tersi işgalci ebeveynlik durumları önemli bir belirleyicidir. Çocuk bir problemle karşılaştırıldığında destek arayabilir, sakinleştirilmek isteyebilir bu süreçteki destek arayışı bağımsızlığı teşvik ederse kaygısını yürüterek durumu baş edilemez olarak algılamaktan vazgeçebilir. Çalışmada annelerin süreci yönetmek adına çocuklarına yetenek övgüsü yaptığı düşünülmektedir. Ebeveynlerin, çocuklarının ihtiyaçlarını ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak övgü stratejilerini belirlemeleri ve bu konuda bilinçli davranmaları büyük önem taşımaktadır. Özetle bu araştırmanın bulgularına göre annelerin sosyalleştirme hedefleri toplam puanları çocuklarının başarı yaşadıkları durumlarda, problem çözme ve öz bakım becerileri sergilediklerinde verdikleri övgü türüne göre anlamlı bir farklılaşma göstermiştir.

KAYNAKÇA

- Baumrind, D. (1991). The influence of parenting style on adolescent competence and substance use. *The Journal of Early Adolescence*, 11(1), 56–95. <https://doi.org/10.1177/02724316911111004>
- Becker, W. C. (1964). Consequences of different kinds of parental discipline. *Review of Child Development Research*, 1(4), 169-208.
- Bolat, Ö. (2023). Veli katılımında kullanılmak üzere ebeveyn övgü tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Ekev Akademi Dergisi*, Özel Sayı, 334-346. <https://doi.org/10.17753/sosekev.1344844>
- Carpentier, J., & Mageau, G. A. (2016). Predicting sport experience during training: The role of change-oriented feedback in athletes' motivation, self-confidence and needs satisfaction fluctuations. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 38(1), 45–58. <https://doi.org/10.1123/jsep.2015-0210>
- Ceylan, Ö. (2017). *Anne baba tutumları ile çocuğun sosyalleşme süreci arasındaki ilişki: Okul öncesi örneği* (Tez no. 525392) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Türkiye]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Chao, R. K. (2000). The parenting of immigrant Chinese and European American mothers: Relations between parenting styles, socialization goals, and parental practices. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 21(2), 233-248. [https://doi.org/10.1016/S0193-3973\(99\)00037-4](https://doi.org/10.1016/S0193-3973(99)00037-4)
- Chiu, L. H., & Zhu, L. (2009). Cross-cultural comparison of parenting styles among Chinese, immigrant Chinese, and Caucasian-American parents. *International Journal of Psychology*, 44(5), 362-369. <https://doi.org/10.1080/00207590802694202>

- Corpus, J. H., & Good, K. (2020). The effects of praise on children's intrinsic motivation revisited. In E. Brummelman (Ed.), *Psychological perspectives on praise* (pp. 39-46). Routledge.
- Çelik, A. T. (2019). Erken çocukluk döneminin, aile ve toplum sağlığı ile demokrasi ve toplumsal gelişim üzerindeki etkileri ve yapılması gereken yatırım ve müdahaleler. *The Journal of Academic Social Science*, 13(13), 240-263. <https://doi.org/10.16992/ASOS.662>
- Çıtlak, B., Dost A., Leyendecker B., & Yağmurlu B. (2009). Türk annelerinin çocuk sosyalleştirme hedeflerinde eğitime bağlı olarak gözlemlenen farklılıklar. *Türk Psikoloji Derneği*, 24(63), 1-15.
- Demir, A. (2020). Aile kalıplarındaki Değişim ve farklılıkların çözümlenmesi. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(53), 1097-1108.
- Dunn, J., & Mounts, N. S. (1994). Effects of parental control and warmth on childhood mental health and self-esteem. *Journal of Family Psychology*, 8(3), 384-393. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.8.3.384>
- Durgel, E. S., Leyendecker, B., Yagmurlu, B., & Harwood, R. (2009). Sociocultural influences on German and Turkish immigrant mothers' long-term socialization goals. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 40(5), 834-852. <https://doi.org/10.1177/0022022109339210>
- Durgel, E., & Yağmurlu, B. (2014). Türk göçmen ailelerde sosyalleştirme hedefleri ve ana babalık: Okul öncesi döneme detaylı bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*, 17(34), 3-12.
- Dweck, C. S. (2002). The development of ability conceptions. *Development of Achievement Motivation*, 57-88. <https://doi.org/10.1016/B978-012750053-9/50005-X>
- Dweck, C.S. (2015). Carol Dweck revisits the growth mindset. *Education Week*, 35(5), 20-24.
- Dweck, E. M., & Kempner, S. G. (2013). Mothers' daily person and process praise: Implications for children's theory of intelligence and motivation. *Developmental Psychology*, 49(11), 2040-2046. <https://doi.org/10.1037/a0031840>
- Ersoy, Ö., & Şahin, F. (1999). 0-6 yaş döneminde anne baba eğitiminin önemi. *Mesleki Eğitim Dergisi*, 1(1), 58-62.
- Egeland, B., & Katz, L. (1989). Breaking the cycle of abuse. In D. Cicchetti & V. Carlson (Eds.), *Child maltreatment: Theory and research on the causes and consequences of child abuse and neglect* (pp. 247-280). Cambridge University.
- Felson, R. B., & Zielinski, M. A. (1989). Children's self-esteem and parental support. *Journal of Marriage and the Family*, 51(3), 727-735. <https://doi.org/10.2307/352171>.
- Grolnick, W. S., & Ryan, R. M. (1989). Parent styles associated with children's self-regulation and competence in school. *Journal of Educational Psychology*, 81(2), 143-154. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.81.2.143>
- Grusec, J. E., & Goodnow, J. J. (1994). Impact of parental discipline methods on the child's internalization of values: A reconceptualization of current points of view. *Developmental Psychology*, 30(1), 4-19.
- Grusec, J. E., & Danyliuk, T. (2014). Parents' goals and values for children: The dynamic coexistence of individualism and collectivism in cultures and individuals. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 45(8), 1225-1230.

- Gunderson, E. A., Gripshover, S. J., Romero, C., Dweck, C. S., Goldin-Meadow, S., & Levine, S. C. (2013). Parent praise to 1- to 3-year-olds predicts children's motivational frameworks 5 years later. *Child Development, 84*(5), 1526-1541. <https://doi.org/10.1111/cdev.12064>
- Gunderson, E. A., Hamdan, N., Sorhagen, N. S., & D'Estherre, A. P. (2017). Who needs innate ability to succeed in math and literacy? Academic-domain-specific theories of intelligence about peers versus adults. *Developmental Psychology, 53*(6), 1188.
- Gürbüz, A. C. (2021). *Üniversite öğrencilerinin yeme tutumları ile anne-baba tutumları ve depresyon arasındaki ilişki* (Tez no. 693865) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Türkiye]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Hastings, P. D., & Grusec, J. E. (1998). Parenting goals as organizers of responses to parent-child disagreement. *Developmental Psychology, 34*(3), 465-479.
- Karadeniz, G. (2023). Çocuk yetiştirmede ebeveyn övgüsü kavramı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 15*(4), 722-732. <https://doi.org/10.18863/pgy.1242969>
- Karadeniz, G., Güvenç, H. N., & Tüter, C. (2023). Beliren yetişkinlerin psikolojik dayanıklılıklarının aldıkları ebeveyn övgüsüne göre gösterdiği farklılıklar: Retrospektif bir çalışma. A. Demircioğlu, E. Alaverdov, S. S. Aytaç (Ed.), *3. Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Konferansı Tam Metin Kitabı* içinde (s.108-118). https://usbed.org/wp-content/uploads/2023/12/Full-Book_-USBED-Conference_-2023.pdf
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar, ilkeler, teknikler*. Nobel.
- Kasımoğlu, A., Altın, A. Y., & Kasımoğlu, H. (2022). Başarı kültürünün gelişimini etkileyen faktörlerden halkbiliminin epistemolojik açıdan analizi. *Milli Folklor, 17*, 159-171.
- Koester, A., Kupke, T., & Holt-Lunstad, J. (2010). Ebeveynlerin çocuklarda öz bakım becerilerini geliştirmedeki rolü. *Aile Psikolojisi Dergisi, 24*(5), 634-643. <https://doi.org/10.1037/a0021234>
- Koç, Ö., Özkan, H., & Bekmezci, H. (2016). Annelik rolü ve ebeveynlik davranışı arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastanesi Dergisi, 6*(2), 143-150.
- Kuczynski, L. (1984). Socialization goals and mother-child interaction: Strategies for long-term and short-term compliance. *Developmental Psychology, 20*(6), 1061-1073.
- Kumru A., Sayıl, M., & Yağmurlu, B. (2008). Yaşanılan şehrin büyüklüğü, annenin sosyalleştirme hedefleri, yeterlik algısı, akran yönetimi ve çocukların olumlu sosyal davranışları ve benlik algıları arasındaki ilişkiler. *XV. National Psychology Congress*, İstanbul, Turkey.
- Kuzucu, Y. (2011). Değişen babalık rolü ve çocuk gelişimine etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 4*(35), 79-89.
- Lepper, M. R., Greene, D., & Nisbett, R. E. (1973). Undermining children's intrinsic interest with extrinsic reward: A test of the "over justification" hypothesis. *Journal of Personality and Social Psychology, 28*(1), 129-137.
- Li, Y., Costanzo, P. R., & Putallaz, M. (2010). Maternal socialization goals, parenting styles, and social-emotional adjustment among Chinese and European American young adults: Testing a mediation model. *Journal of Genetic Psychology, 171*(4), 330-362.
- Maccoby, E. E., & Martin, J. A. (1983). Socialization in the context of the family: Parent-child interaction. In P. H. Mussen ve E. M. Hetherington (Eds.), *Handbook of child*

- psychology: Socialization, personality, and social development* (Vol. 4, pp. 1-101). Wiley.
- Markus, H. R., & Kitayama, S. (1991). Culture and the self: Implications for cognition, emotion, and motivation. *Psychological Review*, 98(2), 224-253. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.98.2.224>
- Memet, N. (2010). *Ebeveynlerin çocuklarına ilişkin sosyalleştirme hedeflerinin, kültürel değer yönelimleri ve eğitim düzeyleri ile çocuğun cinsiyeti ve doğum sırası açılarından incelenmesi* (Tez no. 287738) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, Türkiye]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Mueller, C. M., & Dweck, C. S. (1998). Praise for intelligence can undermine children's motivation and performance. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75(1), 33-52. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.75.1.33>
- Nolen-Hoeksema, S., & Girgus, J. S. (2001). The emergence of gender differences in depression during adolescence. *Psychological Bulletin*, 127(5), 765-790.
- Oetzel, J., & Dweck, C. S. (2004). Developing cultural competence: A process approach. In D. Landis, J. M. Bennett, & M. J. Bennett (Eds.), *Handbook of intercultural training* (3rd ed., pp. 313-329). Sage.
- Öngider, N. (2013). Anne-baba ile okul öncesi çocuk arasındaki ilişki. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 5(4), 420-440. <https://doi.org/10.5455/cap.20130527>
- Özdemir, A. (2006). Okul kültürünün oluşturulması ve çevreye tanıtılmasında okul müdürlerinden beklenen ve onlarda gözlenen davranışlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(4), 411-436.
- Özdemir, Y. (2012). Ergenlerin öznel iyi oluşlarının özerk, ilişkisel ve özerk-ilişkisel benlik kurguları açısından incelenmesi. *Turkish Psychological Counseling & Guidance Journal*, 4(38), 188-198.
- Özkan, H., Kanbur, A., Apay, S., Kılıç, M., Ağapınar, S., & Özorhan, E. Y. (2013). Annelerin doğum sonu dönemde ebeveynlik davranışlarının değerlendirilmesi. *Şişli Etfal Hastanesi Tıp Bülteni*, 47(3), 117-121. <https://doi.org/10.5350/SEMB2013470304>
- Ryan, R. M. (1982). Control and information in the intrapersonal sphere: An extension of cognitive evaluation theory. *Journal of Personality and Social Psychology*, 43(3), 450-461. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.43.3.450>
- Subaşı, N. G., & Kazan, H. (2020). Çocukluk dönemi bağlanma stillerinin yetişkin iletişimindeki etkisi. *Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 10(2), 147-162.
- Swenson, S., Ho, G. W., Budhathoki, C., Belcher, H. M., Tucker, S., Miller, K., & Gross, D. (2016). Parents' use of praise and criticism in a sample of young children seeking mental health services. *Journal of Pediatric Health Care*, 30(1), 49-56. [10.1016/j.pedhc.2015.09.010](https://doi.org/10.1016/j.pedhc.2015.09.010)
- Symonds, P. M. (1939). The psychology of parent-child relationships. *Journal of Nervous and Mental Disease*, 91(6), 818. <https://doi.org/10.1097/00005053-194006000-00079>
- Şanlı, D., & Öztürk, C. (2015). Anne babaların çocuk yetiştirme tutumları ve tutumlar üzerine kültürün etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 8(4), 240-246. <https://hdl.handle.net/20.500.12436/747>

- Yeager, D. S., & Dweck, C. S. (2012). Mindsets that promote resilience: When students believe that personal characteristics can be developed. *Educational Psychologist*, 47(4), 302-314.
- Yurdakul, A. (2016). *Aile ve sosyal politikalar bakanlığına bağlı kurum bakımında kalan çocuklarla koruyucu aile yanında kalan çocukların benlik saygısı ve psikososyal gelişimleri arasındaki farklılıkların incelenmesi* (Tez no. 443133) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Türkiye]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Zentall, S. R. (2009). *Early parent-child relationship and type of parental praise and criticism as predictors of toddler motivation on an unsolvable task* [Doctoral dissertation, University of Notre Dame, Indiana-USA]. <https://doi.org/10.7274/dr26xw44r8n>